

en matthew tree a la tardor literària

ROSA VILA

L'autor

Neix a Londres el 1958, aprèn català el 1979, ve a viure a Barcelona al 1984

i comença a publicar en català al 1990. Al novembre de 1996, surt *Fora de lloc* i al 1999 guanya el Premi Octubre de Narrativa, amb el llibre de contes *Ella ve quan vol*. Segueixen: *CAT. Un anglès viatja per Catalunya per veure si existeix*, *Privilegiat*, *Contra la monarquia*, *Aniversari*. *Quatre reflexions sense cap mena d'importància després de passar vint anys entre els catalans*, *La puta feina*, *La vida després de Déu*, *Negre de merda*. *El racisme explicat als blancs*, *Com explicar aquest país als estrangers i Barcelona*. *Catalonia. A view from the inside*. I darrerament *De fora vingueren*, inicialment en versió anglesa. Tot això combinat amb col·laboracions en diaris i tele-

visions catalanes i angleses. Tota una trajectòria compromesa.

Les tardors literàries són més que unes tertúlies

El 26 d'octubre, era el dia previst per a la segona sessió de la Tardor Literària del 2017, per parlar amb en Matthew Tree sobre *De fora vingueren*. Però, de cop, aquell es va convertir en un dia conflictiu per ser un dels més esperats pel procés sobiranista. Mig Catalunya pendent d'unes notícies que es van trepitjant: en poques hores es passa de la DUI a la convocatòria d'eleccions autonòmiques per aturar l'article 155, per tornar a la DUI. Els estudiants, de vaga o concentrats a la plaça Universitat. La Moncloa esperant la compareixença de Puigdemont per fer la declaració institucional. Tot plegat feia pensar que la intervenció de

l'escriptor convidat no gaudiria de la concurrència esperada. Ni d'adults ni d'estudiants. Però, tot i això, es va fer, gairebé com en família.

En Matthew va obrir la seva intervenció després d'anunciar-nos que, com que ell anava rebent noves per l'app del 3/24 del seu rellotge de polsera, ja ens en informaria si hi havia alguna notícia de darrera hora. Així que va començar parlant del fet d'escriure, en el seu cas, "per la càrrega d'adolescent, necessites escriure; poc després ja intueixes que has de descobrir la teva pròpia via; i, sobretot, que has de saber sobre què vols escriure". Ell va començar a escriure en anglès als divuit anys i ho anava enviant per a ser publicat; tot, però, li era rebutjat per no ser prou bo: "durant un temps vaig viure obsessionat, empaperant el pis amb les cartes de refús que enganxava a les parets de casa."

Havia arribat a Catalunya l'any 1978, quan encara no hi havia classes de català per estrangers, per tant, va fer la immersió lingüística al poble on vivia al costat de Vic. I allà va ser on un editor local li va publicar el primer text en català. Ens en llegeix el primer fragment, per demostrar que justament va ser en aquell fulletó del 1990, en què, per fi i amb la primera frase, va trobar la seva veu. I en català: "Va ser aleshores quan vaig decidir seguir escrivint en català".

De fora vingueren, amb traducció de de Jordi Cussà de l'original en anglès *Snug*

És una novel·la ambientada a la mítica illa de Wight, a començaments dels anys setanta, on

En Matthew Tree
amb la Rosa Vila.
Foto: Enric Subià

hi situa una invasió temporal i sobtada d'africans arribats per a "colonitzar" pacíficament l'illa, cosa que fa que es creïn determinades situacions que posaran en entredit tant les colonitzacions hagudes i per haver com les maneres de ser dels britànics, dels europeus o de tots aquells que es creuen superiors, davant les migracions i de qualsevol

mena de desplaçat. Tot això s'explica amb una trama coral, des de quatre punts de vista, els dels quatre personatges clau que ell anomena: "Jo soc un", "Jo tenia dotze anys", "Diari de camp" i "La Lucy".

Un relat imaginatiu sobre uns temes actuals, que va de colonitzats que assagen fer de colonitzadors, seus, això sí. Un

relat explicat d'una manera que enganxa i fa pensar. I una sessió especial de la Tardor Literària, que, almenys durant poc més d'una hora, va aconseguir fer-nos entrar en tot un altre món, amb un comiat més ràpid del normal per les ganes que tots teníem de tornar a l'actualitat més punyent, nostra, la que ens tenia amb l'ai al cor.

monika Zgustova: vinguda de l'est

TARDOR LITERÀRIA

EMÍLIA ILLAMOLA GANDUXÉ

El dijous 2 de novembre havíem quedat amb Monika Zgustova una estona abans, perquè li venia de gust fer un passeig per Argentona, mentre parlàvem de la presentació. Amb el canvi d'hora, ja fosquejava quan des del carrer Gran vam arribar a la plaça de Vendre, i en prou feines es veia can Puig i Cadafalch, envoltada de lones, per les obres. Érem a la plaça de l'Església, quan la lluna plena emergí per darrera del campanar, va fer-ne una foto i, aleshores, al veure que estava oberta, hi vam entrar, i vam anar fins davant l'altar, per veure els tapissos de Grau Garriga. Tornant cap a la biblioteca, els ulls ja se'ns havien acostumat a la foscor i baixant per Torres i Bages, vam poder apreciar, amb tota la seva profunditat, la façana de Can Puig.

Obrí l'acte Enric Subiñá, perquè s'acabava de saber, que a Madrid, una jutge de la Audiència Nacional havia ordenat empresonar els membres, que havien comparegut, del Govern de la Generalitat.

Llavors, vam donar la benvinguda a Monika Zgustova, remarcant que era un luxe tenir-la enguany entre nosaltres. I aquest,

és un resum de l'acte i de la seva trajectòria i dels reconeixements que ha rebut i que l'avalen com escriptora, tant per la seva faceta creativa com per la de traductora.

Mònika Zgustova va néixer a Praga i a mitjan dels anys setanta, emigrà als EUA amb la seva família, on estudià literatura comparada a la Universitat d'Illinois.

Ha estat finalista del Premio Nacional de Narrativa 2005, per *La dona silenciosa*; ha obtingut el premi Mercè Rodoreda 2010 per *Contes de la lluna absent* i el Joaquim Amat Piniella 2013, per *La nit de Vàlia*. Ha traduït del txec i del rus directament al català, obres de Dostojevski, Jaroslav Hasek, Václav Havel, Milan Kundera o Anna Akhmatova i Marina Tsvetàieva, per les quals ha rebut els premis Ciutat de Barcelona i Àngel Crespo. A més, és coautora del *Diccionari rus-català/català-rus* de la Gran Enciclopèdia Catalana.

Les seves traduccions ens han arribat de la mà d'editorials com Destino, Proa, Galaxia Gutenberg, Mall, Columna o Edicions 62, entre d'altres. Col·labora al *Punt-Avui*, *El País*, *La Vanguardia* i en revistes culturals espanyoles i estrangeres. I més n'hi deu haver, segur! però tot això ens dona una

idea de la gran qualitat i quantitat de feina que Mònika Zgustova ha fet i fa, des del seu saber, per facilitar la coneixença i relació entre cultures.

Ens va parlar de quan s'establí a Barcelona, a primers dels anys vuitanta, que hi havia vingut casualment, ens va dir, i que s'havia enamorat de la ciutat i, per sort, havia trobat feina a la UAB.

Si el CEAJC ha proposat com a lectura *Les roses de Stalin*, de Monika Zgustova, és perquè com tots els autors d'aquesta Tardor, ha escollit el català per escriure les seves obres. Personalment, crec que és un avantatge que ja hàgim llegit el llibre ja que així podem parlar més lliurement, i aprofitar per escoltar el que l'autora ens vulgui dir de l'obra.

Segons les seves paraules, la guspira, l'interès, per escriure *Les roses de Stalin*, es va encendre quan passejava per Nova York, i a l'aparador d'una llibreria va veure un llibre de Svetlana Al·lilúieva. A l'anar-lo llegint, s'assabentà que Svetlana havia demanat refugi als EUA a través de l'ambaixada de l'Índia, com ella mateixa i la seva família havien fet anys després. I això, li va picar tant la curiositat, que va ser per aquí per on va començar a estirar del fil.